

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania M. Ś.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o podleganie ubezpieczeniu i ustalenie podstawy wymiaru składek na
ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 kwietnia 2010 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 października 2009 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 13 października 2009 r. oddalił apelację M. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego z 3 kwietnia 2009 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji pozwanego organu ubezpieczeń społecznych z 27 listopada 2008 r., stwierdzającej że podlega on ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą od 30 grudnia 1999 r. do 29 lutego 2000 r. i od 1 kwietnia 2000 r. do 31 sierpnia 2000 r. oraz ustalającej podstawę wymiaru składek za te okresy.

Niesporny był zbieg podstaw ubezpieczenia, jako że M/ Ś. był zatrudniony na umowę o pracę na 3/4 etatu i prowadził też działalność gospodarczą. Jego podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy była niższa od minimalnego wynagrodzenia, dlatego na podstawie art. 9 ust. 1 i ust. 1a ustawy z 13

października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sądy Okręgowe i Apelacyjny decyzję pozwanego uznały za prawidłową.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

W zakresie pierwszej – „zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych, a to art. 9 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z Nr 110, poz. 1256) w zakresie zgodności z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem w ocenie odwołującego ww. przepisy naruszają zasadę sprawiedliwości społecznej i wprowadzają nierówność wobec prawa osób prowadzących działalność gospodarczą i jednocześnie pozostających w stosunku pracy oraz osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej”.

Według drugiej – „skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo materialne:

- przepis art. 9 ust. 1 i ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 7 Konstytucji RP poprzez błędną wykładnię art. 9 ust. 1 i ust. 1a w/w ustawy poprzez przyjęcie, że przepis art. 9 ust. 1a w/w ustawy dotyczy objęcia ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie objętym kwestionowaną decyzją ZUS,
- naruszenie prawa materialnego, a to art. 9 ust. 1a i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 2 i art. 32 oraz art. 193 Konstytucji RP poprzez stwierdzenie podlegania przez odwołującego się ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w okresach wskazanych w decyzji ZUS z dnia 27.11.2008 r. na podstawie art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pomimo, że przepis ten jest niezgodny z Konstytucją RP w zakresie w jakim narusza on zasadę sprawiedliwości społecznej i wprowadza nierówność wobec prawa osób prowadzących działalność gospodarczą i jednocześnie pozostających w stosunku pracy oraz osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, co uzasadniało uwzględnienie wniosku odwołującego się o skierowanie w tym zakresie pytania do Trybunału Konstytucyjnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obie wskazane we wniosku podstawy nie spełniają się jako przesłanki przedsądu i dlatego skarga kasacyjna nie została przyjęta do rozpoznania.

Pierwsza podstawa rozmija się z warunkami przedsądu z przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważane wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Przedmiotem zainteresowania tej przesłanki jest więc sam przepis, a ten, czyli art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest gramatycznie i pragmatycznie jasny. Chodzi w nim tylko o odstępstwo od podstawowego ubezpieczenia, w tym przypadku z tytułu pracowniczego zatrudnienia, gdy podstawa wymiaru składek z tego zatrudnienia jest niższa od minimalnego wynagrodzenia. Wówczas ubezpieczeni podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów.

Wniosek nie skupia się na tym przepisie (art. 9 ust. 1a) i nie wykazuje w czym wyraża się trudność w jego wykładni, i to w takim stopniu, że mimo jasnej jego literalnej treści norma lub normy prawne zeń wynikające miałyby być sprzeczne, czyli że istnieje potrzeba wykładni tego przepisu i to nie zwykłej wykładni, lecz szczególnej, skoro przepis ma budzić poważane wątpliwości lub wywoływać rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Jeżeli założyć za skarżącym, że potrzeba wykładni określonego przepisu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. obejmuje też badanie jego zgodności z przepisami Konstytucji, to skarżący pominął, że przepisy art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji nie działają tu samodzielnie. Nie stanowią podstawy prawnej dla rozstrzygania o przedmiocie sprawy. Istotne jest bowiem zwrócenie uwagi, że w Konstytucji jest przepis art. 67 ust. 1, którego skarżący w skardze nie dostrzega, a będący przepisem szczególnym do art. 2 i art. 32 ust. 1. Stanowi, że „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa”. Oznacza to, że materia zabezpieczenia społecznego w tym ubezpieczenia społecznego to domena ustawy

zwykłej a nie ustawy zasadniczej. Rozwiązanie to Trybunał Konstytucyjny potwierdził w wielu orzeczeniach.

Po wtóre skarżący operuje pojęciem „umowy cywilnoprawnej”, które nie jest adekwatne na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która jest precyzyjna i podstawę obowiązkowego ubezpieczenia zawęża do „umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia” - art. 6 ust. 1 pkt 4.

Innymi słowy przepis art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń działa samodzielnie, choć za podstawę odniesienia ma przepis art. 9 ust. 1. W dalszym zakresie wniosek odnoszący się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie przedstawił klarowanej i gruntownej analizy, która pozwalałaby przyjąć, że sam przepis art. 9 ust. 1a budzi poważane wątpliwości w wykładni albo że jest niezgodny z Konstytucją.

Druga podstawa wniosku nie wykazuje, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Gdyby potwierdzić, wykładnię skarżącego, czyli że przepisy art. 9 ust. 1 i ust. 1a nie dotyczą objęcia ubezpieczeniem osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, to wówczas nie byłoby w ogóle sprawy zbiegu podstaw ubezpieczenia i określonego w ustawie zwolnienia, lecz osoba prowadząca taką działalność musiałaby podlegać ubezpieczeniom z tego tytułu niezależnie od ubezpieczenia z tytułu pracowniczego zatrudnienia, czyli byłaby to sytuacja dla niej niekorzystna w rozważanych kategoriach.

To, że Sąd nie przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnego pytania prawnego na podstawie art. 193 Konstytucji, nie oznacza, że zastosowany przepis art. 9 ust. 1a i ust. 2 ustawy systemowej jest niezgodny z Konstytucją. Sąd może przedstawić takie pytanie, ale jeżeli tego nie czyni to ocenia, że nie ma takiej niezgodności. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, dlaczego nie przyjął argumentacji skarżącego o niekonstytucyjności zastosowanych w sprawie przepisów. Można więc jedynie dodać, że w poprzednim i w obecnym systemie to właśnie zatrudnienie pracownicze stanowi dominującą podstawę ubezpieczenia społecznego. Podstawa ta nie jest podobna i porównywalna do „umowy cywilnoprawnej”. Nie jest niczym

szczególnym, że to właśnie w ramach działalności gospodarczej zawiera się szereg umów cywilnoprawnych i wówczas „umowa cywilnoprawna” w ogóle nie występuje jako samodzielna podstawa ubezpieczenia. Zauważono już wyżej, że wymaga się tu precyzji, gdyż podstawę ubezpieczenia stanowią tylko określone umowy cywilnoprawne (art. 6 ust. 1 pkt 4). Budowanie więc zarzutu o niezgodności z Konstytucją (z pominięciem art. 67 ust. 1) przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - art. 9 ust. 1a i ust. 2 - jako niezgodnych z zasadą sprawiedliwości społecznej i nierówności wobec prawa nie jest zasadne, gdyż punkt odniesienia powinien być odwrócony, czyli wyznacza go zatrudnienie pracownicze a nie na podstawie „umowy cywilnoprawnej”. Tak też się zresztą stało, z chwilą wprowadzenia dla ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 4 rozwiązania z art. 9 ust. 2a, czyli podobnego do rozwiązania z art. 9 ust. 1a ustawy systemowej.

Z braku zasadnych podstaw (przesłanek) przedsądu orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.